

olunursa, nasıl ki telgrafında; 16 Marttan mu-kaddemdir, Şûrayı Devletin kararı kazaidir, sen bunu menedemezsin diyor. Demek ki bu husus o zaman düşünülmiştir.

MÜFİT Ef. (Kırşehir) — Bir sual sormak isterim...

REİS — Efendim, mebusa mebus sual sora-maz. Sual ancak Heyeti Vekileden sorulur.

MÜFİT Ef. (Kırşehir) — Efendim, mebus noktasından değil, Celâl Beyefendiye soracağım. Celâlettin Arif Beyefendi namına ferit Bey bi-raderimiz Erzurum'dan keşide edilmiş bir talgra-fı okudu. Bu telgraf hakikaten var mıdır ve çekilmiş midir ve neden dolayı çekilmiştir? Kendisi bu maden meselesine neden dolayı ma-lûmattar olarak iştirak etmişlerdir? İzah bu-yursunlar.

REİS — Tabii cevap verecekler.

İKTİSAT V. V. MAHMUT CELÂL B. (Sa-ruhan) — Bu mesele efendim, iki buçuk ay ka-dar muhabere ile geçti. Bu meseleye ait Zongul-dak maden müdüründen ve oradaki âmirlerin-den, Antalya mutasarrıflığından, İtalyan me-murlarından ve Celâlettin Arif Beyin zatından müteaddit telgraflar aldım. Binaenaleyh bende-niz bu sualin ne maksatla tevehîh edildiğini an-layamıyorum ve bunun izahını istiyorum. An-layayım da izah edeyim. Sonra şunu da ilâve etmeğe mecburum ki, evvelce de söylediğim veç-hile, bu meseleyi yani Şûrayı Devletin istinat eylediği kararı çürük bulmuştur. İttihaz edilen karar haddi zatında makbul ve müteber dahi olsa idi, bendeniz, emniyetiniz baki kaldığı müddetçe, onun altına imza koyamazdım.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Sizden hiç bir kimse hakkını istiyemez mi, her hakkını talebeden suizan altında mı kalır?

MÜFİT Ef. (Kırşehir) — Müsaade buyuru-nuz, izah edeceğim. (Gürültüler): Sualimi anlı-yamadıklarından dolayıdır ki izah edilsin. Ona göre cevap vereyim dediler. Bendeniz demek istiyorum ki, Celâl Beyefendi Vekâleti ihraz bu-yurduklarından sonra bu mesele cereyan etmiş ve bu meselede ahaliye karşı hukuklarının mahfuz olduğunu telgrafla bildirmiş ve Celâlet-tin Arif Beyefendi burada bulunmadıkları ei-hetle Erzurum'dan meselenin ne suretle oldu-ğunu sual buyurmuşlar. Bu telgrafın aslı var mıdır? Anlamak isterim.

İKTİSAT V. V. MAHMUT CELÂL B. (Saruhan) — İtalyanlar oraya geldiği vakit mutasarrıfı görerek müktesep haklarına istina-den 371 numaralı maden ocağını işletecekleri-ni ve o madene merbut 15 - 16 kilometre imti-dadında bir şimendifer hattı inşa edeceklerin-den, o muhiti keşfedeceklerini ve kendilerinin Celâlettin Arif Beyle görüşmek istediklerini mu-tasarrıf bendenize yazmıştır. Bendenizin, tabii bu müracaatın ne dereceye kadar esasatı huku-kiyeye istinat ettiğini tetkik etmek ve ona göre

alâkadarana bildirmek vazifem iktizasından idi. Bunu mutasarrıftan elimdeki vesaili resmîye ile sormakla beraber Celâlettin Beye de vaziyeti, arkadaşım olmak sıfatiyle, bildirdim ve kendi-sinden de cevap aldım.

MÜFİT Ef. (Kırşehir) — İstisari mahiyetin-de mi sordunuz?

MAHMUT CELÂL B. (Devanla) — Ve ken-disine; evvelâ İtalyanlardan şöyle bir heyetin geldiğini ve kendileriyle de bu meselede müste-reken hareket olunduğunu iddia ediyorlar, hal-buki maden idaresinde İtalyanların oradaki hu-kukuna ait bir kaydı müktesepleri yoktur ve zatı devletlerini arıyorlar ve görüşmek istiyor-lar. Buna dair ne diyorsunuz? diye yazdım. Kendilerinin verdikleri cevap da şöyle hatırım-da kalmıştır : Maden idaresinde bu esasat kayıt ve tesbit edilmiştir. Bu maden idaresinin 371 numaralı ocağı, benim şerikim olan Notacı Emin Beye aittir. Böyle cevap veriyorlar ve teshilât ıcrasını talebediyorlardı.

Celâlettin Arif Beyin iştiraki itibariyle me-seleyi ikiye ayırmak lâzımdır. Meseleyi iktisadi ve siyasi nokta nazardan tetkik etmek iktiza eder. Bendeniz kemali hulûs ile iddia edebili-rim ki, Celâlettin Arif Beyefendi karşına yal-nız olarak gıksa idi...

RASİH Ef. (Antalya) — Bir noktayı da derhatır buyurun ki, İtalyanlarla daha sulh akdetmedik.

İKTİSAT V. V. MAHMUT CELÂL B. (De-vanla) — Meseleyi hukuk itibariyle tetkik et-tiğim zamanda, Şûrayı Devletin kararına ne ka-dar iptina ederse etsin, kazaı olduğundan do-layı, sıfat ve salâhiyet itibariyle hakkı kazadan müstefit olan zat ta doğrudan doğruya bu mem-leketin evlâdır olduğu için, doğrudan doğruya Celâlettin Arif Beyefendiye bahşederdim. Son-ra şunu da ilâveye mecburum ki; herhangi bir fert ve herkim olursa olsun, böyle mühim bir noktada bizim istihlalâtımızı tezyit için mü-raعات edecek olursa, teşebbüsünü teshil etmek ve hattâ icabederse Hükümetin maddi muavene-tini de onun üzerinde teyit etmek vazifemizdir. Bunu bu nokta nazardan ayırdıktan sonra me-sele iktisadiyatımıza ve siyaseti iktisadimize ta-allûk ediyor. Bendenizi bu meselede endişeye düşüren bir nokta efendiler; Sevr muahedesin-den evvel İtalyanların Fransızlarla müstere-ken bir itilâfname akdettikleri hakkında Avru-pa matbuatında tevali eden neşriyattır. Onlar havzayı iki kısma ayırıyorlardı. Bir Ereğli havzası, bir Zonguldak havzası.

1308 tarihinde Bahriye Mimarı Yanko Beyin delâletiyle Zonguldak havalisine Fransızlar yerleşmişler ve elân çalışıyorlardı. Bunu tetkik et-tiğim zaman; 15, 16 kilometre imtidadındaki sa-ha dâhilindeki birer kilometre cenahındaki kö-mür damarlarını, her ne şekilde olursa olsun,